

Aristophanes *Aves* 809-1056 i 1118

ΠΙ. Πρῶτον ὄνομα τῆ πόλει [809]

θέσθαι τι μέγα καὶ κλεινόν, εἶτα τοῖς θεοῖς
θῦσαι μετὰ τοῦτο.

Pi: Zaczniemy od nadania miastu nazwy dostojnej i sławnej, a potem złożymy bogom ofiarę.

Bohaterowie decydują się nazwać miasto Νεφελοκοκκυγία (Chmurny Kukulczyn – Sandauer; Chmurokukulków – Jedlicz). Zastanawiają się, jaki bóg powinien mu patronować, a stwierdziwszy, że Atena jako kobieta nie nadaje się do tego, postanawiają powierzyć akropolę opiece walecznego koguta. Pisthetaros wysyła heroldów do ludzi i bogów, po czym wraca do przerwane go wątku:

Ἐγὼ δ' ἵνα θύσω τοῖσι καινοῖσιν θεοῖς, [848]
τὸν ἱερέα πέμψοντα τὴν πομπὴν καλῶ.
Παῖ παῖ, τὸ κανοῦν αἴρεσθε καὶ τὴν χέρνιβα.

ΧΘ. Ὅμορροθῶ, συνθέλω,
συμπαραινέσας ἔχω
προσόδια μεγάλα σεμνὰ προσιέναι θεοῖ-
σιν, ἅμα δὲ προσέτι χάριτος ἔνε-
κα προβάτιόν τι θύειν.
Ἴτω ἴτω ἴτω δὲ Πυθιάς βοά,
συναυλείτω δὲ Χαῖρις ᾠδᾶ.

ΠΙ. Παῦσαι σὺ φυσῶν. Ἡράκλεις, τουτὶ τί ἦν;
Τουτὶ μὰ Δί' ἐγὼ πολλὰ δὴ καὶ δειν' ἰδῶν [860]
οὔπω κόρακ' εἶδον ἐμπεφορβειωμένον.
Ἱερεῦ, σὸν ἔργον, θῦε τοῖς καινοῖς θεοῖς.

ΙΕΡΕΥΣ

Δράσω τάδ'. Ἄλλὰ ποῦ 'στιν ὁ τὸ κανοῦν ἔχων;
Εὐχεσθε Ἐστία ὄρνιθειῶ καὶ ἰκτίνῳ
ἐστιούχῳ καὶ ὄρνισιν Ὀλυμπίοις καὶ Ὀλυμπίησι
πᾶσι καὶ πάσησιν—

ΠΙ. ᾠ Σουνιέρακε, χαῖρ', ἄναξ Πελαργικέ.

ΙΕ. καὶ κύκνῳ Πυθίῳ καὶ Δηλίῳ καὶ Λητοῖ Ὀρτυγομή- [870]
τρα καὶ Ἀρτέμιδι Ἀκαλανθίδι—

ΠΙ. Οὐκέτι Κολαινίς, ἀλλ' Ἀκαλανθίς Ἄρτεμις.

ΙΕ. καὶ φρυγίλῳ Σαβαζίῳ καὶ στρούθῳ μεγάλη Μητρί
θεῶν καὶ ἀνθρώπων—

ΠΙ. Δέσποινα Κυβέλη, στρουθε, μητερ Κλεοκρίτου.

ΙΕ. διδόναι Νεφελοκοκκυγεῦσιν ὑγίειαν καὶ σωτηρίαν
αὐτοῖσι καὶ Χίοισι—

ΠΙ. Χίοισιν ἦσθην πανταχοῦ προσκειμένοις. [880]

ΙΕ. καὶ ἦρωσιν ὄρνισι καὶ ἠρώων παισί, πορφυρίωνι καὶ
πελεκᾶντι καὶ πελεκίνῳ καὶ φλέξιδι καὶ τέτρακι καὶ
ταῶνι καὶ ἐλεᾶ καὶ βασκᾶ καὶ ἐλασᾶ καὶ ἐρωδιῶ καὶ
καταρράκτη καὶ μελαγορούφῳ καὶ αἰγιθάλῳ—

ΠΙ. Παῦ· ἐς κόρακας· παῦσαι καλῶν. Ἴου ἰού· [890]
ἐπὶ ποῖον, ὃ κακόδαιμον, ἱερεῖον καλεῖς
ἀλλαιέτους καὶ γῦπας; Οὐχ ὄρᾳς ὅτι
ἰκτίνος εἷς ἂν τοῦτό γ' οἴχοιθ' ἀρπάσας;
Ἄπελθ' ἀφ' ἡμῶν καὶ σὺ καὶ τὰ στέμματα·
ἐγὼ γὰρ αὐτὸς τουτογὶ θύσω μόνος.

ΧΟ. Εἴτ' αὔθις αὖ τᾶρα σοι

Ant.

δεῖ με δεύτερον μέλος

χέρνιβι θεοσεβῆς ὅσιον ἐπιβοᾶν, καλεῖν

δὲ μάκαρας, ἓνα τινὰ μόνον, εἶ-

περ ἰκανὸν ἔξετ' ὄψον. [900]

Τὰ γὰρ παρόντα θύματ' οὐδὲν ἄλλο πλὴν

γένειόν τ' ἐστὶ καὶ κέρατα.

ΠΙ. Θύοντες εὐξώμεσθα τοῖς πτερίνοις θεοῖς.

Pi: Wezwę kapłana, który poprowadzi procesję, żebym mógł złożyć ofiarę nowym bogom. Chłopcze! Weźcie koszyk i wodę.

Ch: Razem z tobą lecę, też chcę, jestem za tym, by do bogów pieśni wzniesć dostojne i poważne. A do tego, by życzliwość sobie zdobyć, jeszcze złożyć im jakieś zwierzątko. Niech się niesie, niech się niesie pytyjski okrzyk! O Charisie, wtóruj pieśni swym aulosem!

Pi: Dość tych świstów! Heraklesie, cóż to? Wiele, na Zeusa, dziwactw widziałem, ale kruka z opaską na dziobie to jeszcze nigdy! Kapłanie, oto, co do ciebie należy: złóż ofiarę nowym bogom.

K: Już się robi! Kto ma koszyk? Módlcie się do Hestii ptasiej i do kani, która jej pilnuje i do każdego i każdej spośród olimpijskich ptaków i ptaszyc...

Pi: Bądź pozdrowiony, sokole z Sunion, bociani panie...

K: ...do łabędzia pytyjskiego i delijskiego, do Latony-matki przepiórczej, Artemidy szczygłej...

Pi: ...Zamiast Artemidy Kolainis jest szczygła (akalanthis)...

K: ...do ziębiego Sabazjosa, i do strusia-Wielkiej Matki ludzi i bogów

Pi: ...Strusiu, władczyni Kybele, matko Kleokritosa...

K: ...By obdarzyli zdrowiem i zachowali mieszkańców Nephelokokkugii, a także Chios...

Pi: ...Ładnie ci wyspiarze się wciskają wszędzie...

K: ...Módlmy się do ptasich herosów i do dzieci herosów, do modrzyka i pelikana białego i szarego i błotniaka i głuszca i pawia i trzcinniczka i cyraneczki i wydrzyka i czapli i rybitwy i sikorki ubogiej i bogatki...

Pi: Dostyc, kurczę! Skończ te wezwania! Jejku! Do jakiego zwierzęcia przywołujesz, nieszczęsny, orły i sępy? Nie widzisz, że i jedna kania zdolalaby je porwać i odfrunąć? Bierz te wieńce i idź sobie. Ja sam złożę ofiarę.

Ch: A więc znów mam wzniesć kolejną pobożną, świętą pieśń w czasie oczyszczenia i wezwać błogosławionych, a właściwie to któregoś z nich, jednego tylko, żeby nie zabrakło wam smakołyków. Przecież to zwierzę to sama broda i rogi.

Pi: W czasie składania ofiary módlmy się do opierzonych bogów...

Wchodzi poeta, starając się wyłudzić wynagrodzenie za utwory sławiące nowe miasto. Pisthetairos wyraża zdziwienie, że już istnieją takie pieśni, choć Nephelokokugia dopiero powstaje:

III. Οὐκ ἄρτι θύω τὴν δεκάτην ταύτης ἐγώ,
καὶ τοῦνομ' ὥσπερ παιδίῳ νυνδὴ 'θέμην;

[922]

Przecież ja dopiero teraz, jak dziecku, nadaję miastu imię i jeszcze nie zdążyłem złożyć ofiary z tej

okazji!

Po wyjściu poety przychodzi wieszczbiarz (χρησμολόγος) w chwili, gdy Pisthetairos zamierza powrócić do czynności rytualnych:

ΧΡΗΣΜΟΛΟΓΟΣ

- Μὴ κατάρξῃ τοῦ τράγου. [959]
- ΠΙ. Σὺ δ' εἶ τίς;
- ΧΡ. Ὅστις; χρησμολόγος.
- ΠΙ. Οἴμωζέ νυν.
- ΧΡ. ὦ δαιμόνιε, τὰ θεῖα μὴ φαύλως φέρε·
ὡς ἔστι Βάκιδος χρησμός ἄντικρυς λέγων
εἰς τὰς Νεφελοκοκκυγίας.
- ΠΙ. Κάπειτα πῶς
ταῦτ' οὐκ ἐχρησμολόγεις σὺ πρὶν ἐμὲ τὴν πόλιν
τήνδ' οἰκίσαι;
- ΧΡ. Τὸ θεῖον ἐνεπόδιζέ με.
- ΠΙ. Ἄλλ' οὐδὲν οἶον εἰσακοῦσαι τῶν ἐπῶν.
- ΧΡ. Ἄλλ' ὅταν οἰκήσωσι λύκοι πολιαί τε κορῶναι
ἐν ταύτῳ τὸ μεταξὺ Κορίνθου καὶ Σικυῶνος, —
- ΠΙ. Τί οὖν προσήκει δῆτ' ἐμοὶ Κορινθίων;
- ΧΡ. Ἦνίξαθ' ὁ Βάκις τοῦτο πρὸς τὸν ἀέρα. [970]
πρῶτον Πανδώρα θῦσαι λευκότριχα κριόν·
ὃς δέ κ' ἐμῶν ἐπέων ἔλθῃ πρότιστα προφήτης,
τῷ δόμεν ἱμάτιον καθαρὸν καὶ καινὰ πέδιλα—
- ΠΙ. Ἔνεστι καὶ τὰ πέδιλα;
- ΧΡ. Λαβὲ τὸ βιβλίον.
καὶ φιάλην δοῦναι καὶ σπλάγχων χειρ' ἐνιπλῆσαι, —
- ΠΙ. Καὶ σπλάγχνα διδόν' ἔνεστι;
- ΧΡ. Λαβὲ τὸ βιβλίον.

W: Nie poświęcaj kozła.

Pi: A ty co za jeden?

W: Ja? Wieszczbiarz.

Pi: *Więc niech cię szlag!*

W: *Ależ, wspaniały człowieku, nie lekceważ boskich spraw. Jest taka wyrocznia Bakisa, która wprost odnosi się do Nefelokokkygii.*

Pi: *To dlaczego nie rozgłosiłeś jej jeszcze zanim założyłem to miasto?*

W: *Boska moc mnie powstrzymała.*

Pi: *Cóż, recytuj. Nie ma to jak poezja...*

W: *„Otóż, gdy zamieszkają wilki i siwe wrony tam pomiędzy Koryntem i Sykionem...”*

Pi: *Po co mi tu mieszać Korynt?*

W: *Bakis w ten zagadkowy sposób określa przestworza. „Najprzód w ofierze trzeba złożyć barana o białym runie Pandorze. Wieszczeni zaś, który pierwszy przyjdzie niosąc moje słowa, należy czysty himation i nowe sandały darować.”*

Pi: *Jest tam i o sandałach?*

W: *Tu masz napisane na papirusie. „I czarę wręczyć i podrobami wypełnić rękę...”*

Pi: *Jest i o dawaniu podrobów?*

W: *Tu masz na papirusie...*

Po tym, jak Pisthetairosowi udaje się uwolnić od wieszczka, przychodzą kolejni natręci: mierniczy z zamiarem zmierzenia powietrza, a po nim wysłannik z Aten (ἐπίσκοπος). Jego zjawienie się Pisthetairos komentuje słowami:

Οὐ δεινά; Καὶ πέμπουσιν ἤδη 'πισκόπους [1033]
εἰς τὴν πόλιν, πρὶν καὶ τεθῆσθαι τοῖς θεοῖς;

Czy to nie przesada? Ślę posłańców do tego miasta, jeszcze zanim złożyliśmy bogom ofiary!

Zaraz pojawia się kolejny intruz, sprzedawca ustaw (ψηφισματοπώλης). Po brutalnym przepędzeniu jego i wysłannika z Aten, Pisthetairos zwraca się do służących:

Ἄπιωμεν ἡμεῖς ὡς τάχιστ' ἐντευθενὶ [1056]
θύσοντες εἴσω τοῖς θεοῖσι τὸν τράγον.

XO. Ἦδη 'μοὶ τῶ παντόπτα
καὶ παντάρχα θνητοὶ πάντες
θύσουσ' εὐκταίαις εὐχαῖς.

Str.

Pi: Chodźmy czym prędzej, by w środku złożyć bogom w ofierze tego kozła.

Ch: Odtąd mnie, wszystkowiedzącemu, wszechwładnemu, wszyscy śmiertelnicy składać będą ofiary w modlitewnym rozmodleniu...

Po pieśni ptaków, chór wygłasza parabazę. Po zakończeniu tej części komedii, Pisthetairos wychodzi z budynku scenicznego ze słowami:

1118

ΠΙ.   Τὰ μὲν ἰέρ' ἡμῖν ἐστίν, ὄρνιθες, καλά.

Pi: Ofiary, proszę ptaków, wypadły pomyślnie.